

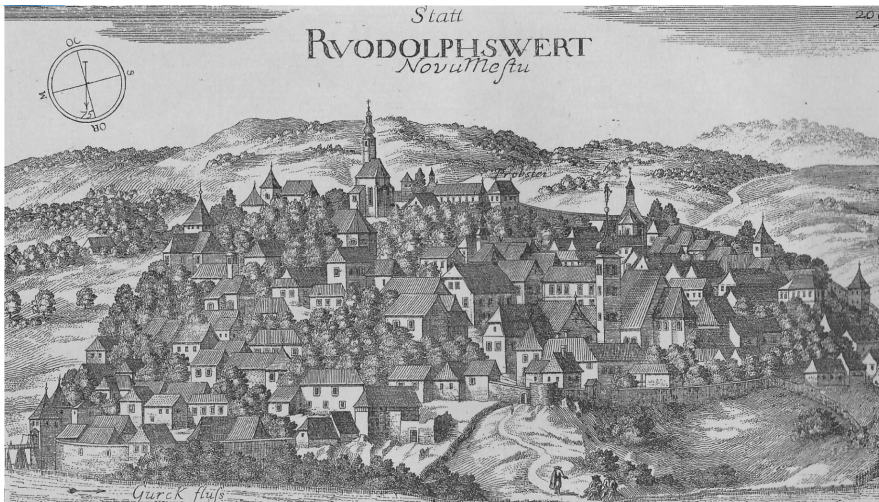

Zveza Ljudskih Tradicijskih Skupin Slovenije
Slovenian CIOFF® National Section

Bilten

Št. 4, letnik XVII.

oktober 2019

Vsebina

dr. Bruno Ravnikar:	Razmišljanje ob Folkartu 2019	3
Marija Zagoričnik:	FS Grifon Šempeter v Italiji	7
Katarina J. Šterbenc:	Dragatušci v Nišu.....	8
Tadej Zadavec:	AFS France Marolt v Nemčiji	10
	Napoved prihajajočih dogodkov	11
Foto Janja Ravnikar:	FS s Kamčatke na festivalu v Gorici osvojila nagrado občinstva	12
Foto arhiv skupine:	AFS France Marolt v Nemčiji	12

Bilten je brezplačno glasilo članov Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije in izhaja štirikrat letno.

Naslov: Zveza ljudskih tradicijskih skupin Slovenije
Glavni trg 7
p. p. 173
4000 Kranj
e-pošta: cioff-slovenia@cioff.org
internet: www.zltss.si

Bilten ureja Uredniški odbor:

glavna urednica	mag. Janja Ravnikar
član	Božidar Fabjan
član	Štefan Huzjan

Prispevke pošiljajte na: [janja.ravnikar\(at\)gmail.com](mailto:janja.ravnikar(at)gmail.com)

Bilten se nahaja tudi na spletni strani ZLTSS: www.zltss.si.

Vsebina člankov izraža avtorjevo mnenje in ne mnenja uredniškega odbora.

Naslovnica: Novo mesto. Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske.

Razmišljanja ob Folkartu 2019

Lansko jubilejno 30. mednarodno folklorno prireditev je na žalost nekoliko skazilo slabo vreme, zato pa ji je bilo letošnje bistveno mnogo bolj naklonjeno. V večernih urah tudi vročina preko dneva ni preprečila številnim Mariborčanom in okoličanom do kraja zasesti prizorišča na Trgu Leona Štuklja, prizorišča, ki je moralo podobno že pred dvema letoma nadomestiti tradicionalni plavajoči oder Lenta na Dravi. Prestavitev te prireditve v center samega mesta ni ničesar odvzela tej prireditvi, saj jo je mogoče predstavila še v mnogo bolj privlačni luči. Avdio-vizualna podoba vsekakor ni v ničemer zaostajala za nekdanjimi prikazi na Dravi, za kar je skrbela že tradicionalno uveljavljena tehnična ekipa. Zato je treba uvodoma odgovoriti na postavljeno vprašanje, kaj naj bi Folkart izgubil s prestavitvijo prizorišča z odra na Dravi na Trg Leona Štuklja v centru mesta, kar so domnevali nekateri mediji. Po mojem mnenju ničesar! Resnično je prizorišče na Lentu privlačevalo Mariborčane k prijetnemu druženju in ogledu prireditev v simpatičnem amfiteatru, na drugi strani pa sta veter vzdolž reke in valovi na njej nekajkrat neugodno vplivala na kakovost prikazanih sporedov. Bistveni del prireditve so vedno predstavljali nastopajoči. Zato se velja najprej ustaviti ob folklornih skupinah, ki so letos mnogo prispevale k pestrosti mariborskega Folkarta 2019.

Irsko plesno kulturo so ponovno zastopali člani skupine "Absolutely Legless" iz Edinburgha in simpatična napovedovalka nam je že uvodoma priznala, da je Edinburgh pravzaprav na Škotskem, a skupina združuje tam živeče Irce. Videli smo jih že na Folkartu leta 2011, a takrat pretežno ženske plesalke niso naredile na nas pomembnejšega vtisa. Letos je skupina prikazala velik napredek v izvedbi svojega sporeda. Najprej smo lahko ugotovili velik prirastek plesalk in enega plesalca, a tudi spored je bil mnogo bolj pester in tehnično izdelan. V njem smo lahko prepoznali predvsem bogate korake ste-pa iz časa, ko je bil v Angliji že pozabljen, na Irskem in Škotskem pa se je razvil v različne oblike plesa *jig*, za katerega je značilna predvsem pokončna, skoraj negibna drža zgornjega dela telesa. Prikazali so tudi značilen *clogg*, ki se je običajno izvajal v coklah. Plesi so bili izvedeni pretežno v falangah, obrnjenih proti občinstvu in niso

skrivali dinamičnega tekmovanja plesalk, katera bo živahneje izvedla njim značilne korake.

Mikronezijsko kulturo ZDA so predstavljali plesalci otoka Guam, največjega južnega otoka med Marianskimi otoki. Do konca 19. stoletja je bil otok španska kolonija, dokler ga niso leta 1889 prevzele ZDA. Med drugo svetovno vojno so jih od 1941 do 1944 zasedli Japonci, ki so se nad domačimi Chamorri kruto izživljali. Leta 1990 je pričel raziskovati njihove plesne Frank B. Rabon in jih tudi prirejati za prikazovanje. Kdor jih je prvič videl, je bil vsekakor zadovoljen. Plesi so bili sicer dopadljivi, a so vse preveč spominjali na veliko boljše polinezijsko skupino Whitireia iz Wellingtona, ki je na Folkartu nastopila že leta 2010. Dopuščam domnevo, da so mnoge njihove plesne oblike od tod tudi migrirale na otok Guam.

Srbijo je ponovno zastopala skupina "Sevojno" iz istoimenskega mesta. Leta 2012 se je predstavila kot odlična skupina s koreografijami znanih srbskih koreografov, npr. čudovitih plesov iz Šumadije Olge Skovran. Letos je bila za spoznanje slabša; po informaciji direktorja je bila prisiljena pomladiti svoje vrste, novi mladi plesalci pa še niso bili v celoti kos nekdanj zelo zahtevnim odrskim postavitvam.

Iz Rusije je prišla skupina "Aytugan" iz Ufe v Baškortostanski avtonomni Ruski republiki na Uralu. V njenih izvajanjih je še vedno viden vpliv sovjetske koreografske šole Igorja Mojsejeva, lahko pa smo zaznali tudi poskuse vključiti v njihov spored nove trende, ki so iskali povezavo z lastno tradicionalno kulturo. Mimo splošno znanih ruskih plesov so predstavili tudi nekatere baškirske in tatarske plesse. Ni odveč podatek, da spada uralski Baškortostan med bogatejše ruske avtonomne oblasti, predvsem zaradi svojega rudnega bogastva, in bo v prihodnjem letu organiziral mednarodno CIOFF® Folkloriada.

Mehiška skupina "Compania Mexicana" iz Ciudad de Mexico je bila ustanovljena šele leta 2002, a se je predstavila z visoko kakovostjo. Njeni plesi sicer niso prikazali mnogo majevskega in azteškega navdiha, a so s svojimi po poreklu španskimi plesi prepričali občinstvo, da gre resnično za kakovostno skupino s podrobno izdelano plesno tehniko. K temu je pripomogla tudi glasbena spremljava z *mariachi*,

ki so tokrat v zasedbi trobent, violin in kitar ustrezno in korektno predstavili spremljavo mehiških plesov.

Kitajska se je prvič predstavila ne le na Folkartu, ampak tudi na sploh v Sloveniji. Ples iz te oddaljene dežele bi pravzaprav morali razdeliti na dve skupini: ples deklet in ples moških. Medtem ko izražajo koreografirani plesi deklet nežnost in ljubkost, povezano z mnogimi cvetličnimi motivi, stremijo moški plesi k izražanju telesnih zmogljivosti, akrobatiki z mnogimi skoki, premeti, salti in podobnimi elementi. Zato je bil njihov spored nesporno gledljiv in občinstvu všečen. Pogrešali pa smo izvirna parna razmerja med plesalci in plesalkami, ki so značilna za mnoge druge ples.

Iz Severne Makedonije je prispela skupina Kočo Racin iz Skopja. Na otvoritvi se je predstavila s koreografijo "Dračevka", ki pa je bila v bistvu premetenka nekdanj zelo razširjene in znane koreografije "Plesi iz Povardarja". Z zamenjavo vrstnega reda plesov in delno tudi odrske postavitve jo je občinstvo navdušeno sprejelo. Vsi plesi v spletu so bili sicer korektno prikazani, a niso dosegali kakovosti pred leti videne skupine Orce Nikolov iz Skopja.

Višek letošnjega Folkarta so nedvomno predstavljali plesalci ukrajinske skupine "Kyiv" iz Kijeva. Z odlično plesno tehniko, ustrezno prirejenimi koreografijami in vrhunsko glasbeno spremljavo niso prepričali vseh gledalcev, da so v resnici zgolj študenti različnih fakultet prestolnice in ne profesionalni plesalci. V njihovem plesu in mimiki so skrite ure in ure trdega dela, čeprav tudi oni niso mogli skriti vpliva nekdanje ruske (sovjetske!) šole Igorja Mojsejeva.

Končno moramo omeniti tudi domačo folklorno skupino "Študent", ki vsako leto prispeva svoj delež k bogatemu sporedu. Njeni člani so že od vsega začetka neutrudni sodelavci organizatorja, saj je na njihovih plečih pred 31 leti zrastle prvi mariborski Folkart, danes pa kot soorganizatorji skrbijo za tekoče odvijanje predvidenega sporeda in dobro počutje gostujočih skupin v domu Lizike Jančar.

Na splošno je treba poudariti, da so bila prikazana izvajanja močno gledljiva, kar je prisotno občinstvo nagrajevalo s pogostimi aplavzi.

Zato nastopajoče skupine prilagajajo svoje sporede okusu občinstva, a se s tem odmikajo od zgodovinske opredelitve besede *folklor* Sir William John Thomsa iz leta 1846, kakršno je uporabil za označevanje nesnovne kulturne dediščine ICH (Intangible Cultural Heritage) tudi Unesco. Zato so današnje folklorne prireditve mizanscensko vedno bolj prirejene okusu občinstva, saj mora vsako gledališče v prvi vrsti zadovoljiti svoje občinstvo. Tega se še predobro zavedajo organizatorji Folkarta, a isto težnjo lahko zasledimo vse bolj pogosto tudi pri drugih mednarodnih folklornih festivalih. Občinstvu ugaja enotnost plesne izvedbe in usklajenost z glasbeno spremljavo. Z drugimi besedami avdio-vizualna popolnost. To pa skupine dosegajo tudi z enakimi (izenačenimi) kostumi, ki oplemenitijo odrsko sliko. Zato v svojih propagandnih gradivih predstavljajo svoje skupine v različnih položajih z enakimi kostumi. Enoten videz je vsekakor enako pomemben kot enotna izvedba postavitve. Mogoče tiči ravno v tem spoznanju razlog, da tuji festivali vse redkeje vabijo naše folklorne skupine, ki so se pred časom "preoblekle" v različne delovne kostume? Drugi razlog pa je lahko tudi v sedanjem koreografskem spreminjanju izročila v nepotrebne cenene izmišljene življenjske zgodbe, ki so bolj ali manj oddaljene od nekdanje nesnovne kulturne dediščine. Unesco ponuja svoje pokroviteljstvo našim mednarodnim folklornim festivalom, kar je zelo hvalevredno, a ne dodaja, kakšnim kriterijem naj ti festivali ustrezajo. Odstopanju od nesnovne kulturne dediščine Williama Thomsa vsekakor ne!

Folkloro pogosto imenujemo *umetnost*. To pa lahko ostane v našem primeru le, če se bodo naši festivali in skupine razumno odločili za sobivanje izvirne tradicije in odrske predstavitve za občinstvo. Niti en niti drugi ekstrem nam ne bo koristil, zato iščimo skupaj vsem koristno srednjo pot. Vožnja po dveh različnih tirih nam vsekakor ne bo koristila!

dr. Bruno Ravnikar

FS Grifon Šempeter v Italiji

8. avgusta smo se šempetrski folklorniki odpravili na petdnevno gostovanje v italijansko pokrajino Trentino ali Zgornje Poadižje, kjer smo bili gostje festivala "C'E' FOLK E FOLK". Glavni organizator folklornega festivala je pevski zbor *La Valle-Costumi Cembrani*. Festival ne spada pod okrilje CIOFF® festivalov, saj je po obsegu skromen, nastopili sta samo dve tuji skupini in vsak večer ena domača. Pripraviti smo morali 30 minutni program brez odmora, torej brez možnosti preoblačenja. Za ta primer smo imeli pripravljena dva programa: štajerske plesne in v drugem sklopu prekmurske plesne z vmesno pevsko oz. glasbeno točko.

Nastanili so nas v hostlu v glavnem mestu pokrajine, v Trentu, od tu pa smo se vsak dan odpeljali na razne turistične ogled, zvečer pa nastopali na festivalu, vedno v drugem kraju.

Prvi večer smo bili posebni gostje zbora *La Valle* v slikovitem kraju Sover, kjer so nas na naše presenečenje počastili z lepo odpeto slovensko himno.

Naslednji dan smo se odpeljali v dolino Cembra na ogled vinske kleti z degustacijo njihovih znamenitih cembranskih vin. Dolina je na sončnih, precej strmih pobočjih, posejana z vinogradi, nad katerimi so vasi in to na nadmorski višini preko 600 m. Popoldne smo se odpeljali v Baselgo di Pine, se sprehodili ob jezeru, nato pa smo nastopili v kraju Montagnaga. Tu se nam je pridružila druga gostujoča folklorna skupina *A Maschira* s Sicilije.

Sobotno dopoldne smo izkoristili za sprehod po Trentu z znamenitim trgom in katedralo, nato pa smo si ogledali znanstveni muzej. Popoldne je bilo namenjeno dolini Val di Non, ki slovi po pridelovanju jabolk. Tu smo obiskali Romedio, eno najlepših romarskih središč v Alpah. Zvečer smo nastopili v kraju Romeno, bili smo gostje domačinov, ki so prikazali delček karnevalskega nastopa.

V nedeljo so nas peljali še v tretjo dolino, ki je znana po pridelovanju koruze. Naš cilj je bil kraj Mezzano di Primiero. Vsa vas je pravzaprav čudovit muzej. Hiše, poslopja in vodnjaki, skratka vsa vas je ohranjena, kot da se je čas ustavil v 19. stoletju. Ker je tu bil glavni

vir dohodka les, je v vasi vse leseno. Razni umetniki in domačini so dodali zanimive skulpture, seveda iz lesa. Na tretjem festivalskem večeru so se predstavili tudi domači folklorniki. Ugotovili smo, da so njihovi plesi precej podobni avstrijskim, oz. tudi našim gorenjskim plesom, prav tako tudi njihovi v alpskem stilu oblikovani kostumi.

Naše osnovno poslanstvo je bilo prikaz naših plesov, pesmi in kostumov, kar smo izpolnili v taki meri, da se nam obeta v prihodnosti še sodelovanje in izmenjava z gostitelji, ki so postavili visok nivo tako z odlično organizacijo kot tudi z gostoljubnostjo.

Marija Zagoričnik, predsednica FS Grifon Šempeter v Sav. dolini.

Dragatušci v Nišu

Člani FS Dragatuš smo med, 16. in 21. 7. 2019 gostovali v Nišu v Srbiji, kjer smo zastopali Slovenijo na 12. Mednarodnem študentskem festivalu folklorne. To je bilo za našo skupino po letu 2016 že drugo povabilo na omenjeni festival.

Poleg nas so se na festivalu predstavile še folklorne skupine iz Indonezije, Mehike, Rusije, Poljske, Bolgarije, Severne Makedonije in Srbije. Organizatorji so sprejeli največ do 35 članov vsake skupine (všteto s šoferji in spremljevalci). Vse skupine smo bile nastanjene v istem študentskem domu – v vsakem nadstropju ena skupina. Prvi dan sta predstavnike skupin sprejela rektor tamkajšnje univerze in župan Niša, gostovali smo tudi na lokalni televiziji. Nastopi so bili zgolj ob večerih, poleg Niša še v bližnjih krajih: Bela Palanka, Knjaževac in Vladičin Han.

Povprečno smo se skupine vsak večer predstavile z dvema koreografijama v avditorijih na prostem (amfiteater, športno igrišče, trgovski center, trg). Pred nastopi so bile organizirane tudi povorke čez mesta s krajšimi nastopi po ulicah. Tonska vaja za godce in preizkus odra za plesalce sta bila omogočena povsod. Vsi avditoriji so bili

tehnično (ozvočenje, odrska podlaga, osvetlitev) odlično opremljeni. Vsak večer so obiskovalci avditorije zapolnili do zadnjega kotička. Festival se je zaključil v Nišu v parku svetega Save, kjer si je nastope skupin ogledalo preko tri tisoč ljudi. Po nastopih je sledila skupna večerja z druženji, ki so se kasneje nadaljevala v študentskem domu. V študentskem domu smo tudi imeli dovolj prostora za dopoldanske vaje – priprave na večerne nastope.

Festival je bil zasnovan tako, da smo imeli čez dan precej prostega časa, ki smo ga izkoristili za ogled mesta, spoznavanje tamkajšnje bogate kulinarike in čudovito druženje s člani ostalih skupin. Organizatorji so organizirali panoramski ogled Niša s popolnoma novim turističnim avtobusom brez strehe. Med vožnjo po ulicah so prebivalci Niša lahko poslušali slovenske ljudske in narodno zabavne popevke, pa tudi kakšna tuja se je znašla med njimi.

Organizatorji so se resnično izkazali. Vedno smo imeli na razpolago vodo, če smo karkoli potrebovali, smo dobili, tudi nadomestne čevlje. Lokacije, kjer smo se preoblačili, so bile povsem sprejemljive. Vedno so bile blizu kraja, kjer smo nastopali, bile so čiste, predvsem pa smo bili vedno zelo lepo in toplo sprejeti. Edino v študentskem domu, kjer smo bivali nastanjeni v sobah po dva, razmere niso bile najboljše, so pa bile sprejemljive. Organizatorji so naši skupini v nafti povrnili stroške prevoza po Srbiji.

V štirih festivalskih večerih smo se člani FS Dragatuš predstavili s šestimi različnimi odrskimi postavitvami belokranjskih ljudskih pesmi in plesov ter z nekaterimi tamburaškimi in godčevskimi vižami. Bogato izročilo Bele krajine smo pokazali tako v tradicionalnih belih kot tudi temnih folklornih kostumih. Občinstvo nas je vedno nagradilo z močnimi aplavzi.

Skratka, srbska gostoljubnost, prijaznost, toplina, poznavanje folklorne in nagrajevanje nastopajočih z aplavzi ne poznajo meja. Zagotovo eno najboljših gostovanj FS Dragatuš v več kot 60-letni zgodovini društva.

Katarina Jesih Šterbenc za FS Dragatuš

AFS France Marolt v Nemčiji

Člani Akademске folklorne skupine France Marolt smo se 26. julija odpravili na 19-urno pot proti severu Nemčije, kjer smo se v mestu Neustadt in Holstein udeležili mednarodnega folklornega festivala pod imenom »Europäische folklore festival«. Na festivalu je sodelovalo 14 skupin iz Evrope, Azije in Južne Amerike, kar je botrovalo izjemno barvitemu in zanimivemu dogajanju.

Ob prihodu na festival so nas pričakali organizatorji in nekatere družine gostiteljice, pri katerih smo tudi spali. Večina nas je bila (po parih) nastanjenih pri družinah v samem mestu Neustadt. Glavni del festivala je potekal v mestnem jedru, tako da smo se lahko do prizorišča sprehodili peš z največ 20 minut hoje, nekateri pa smo bili nastanjeni v okoliških vasicah, oddaljenih 10 – 15 minut vožnje z avtom in so nas prevažale družine gostiteljice ali taksi, za katerega smo dobili vsak po 2 bona.

Festival je bil zasnovan tako, da so bili dopoldnevi bolj prosti, potekale se le plesne delavnice, ki so ji pripravljale posamezne skupine. Vsaka skupina je morala enkrat pripraviti polurno plesno delavnico za ostale skupine. Kosilo je bilo med 12. in 14. uro. V popoldanskih in večernih urah so sledili nastopi na glavnem odru v središču mesta, pevski nastop v cerkvi, plesni nastop v domu za starejše občane (edini nastop, na katerega se je bilo potrebno peljati, 5 minut vožnje), po ulicah mesta smo izvajali manjše nastope in delavnice, ki so bile zelo priljubljene med obiskovalci festivala. En dan festivala je bil namenjen povorki po mestu, ki jo je spremljalo ogromno ljudi in se je bil pravi užitek sprehajati med tako množico navdušencev.

Festival je bil načeloma dobro zastavljen, a je skozi celoten festival prihajalo do manjših sprememb časovnice in spreminjanja dolžine nastopov, ki pa ni predstavljajo večjih težav, saj se je dalo z organizatorji vedno dogovoriti tako, da smo bili oboji zadovoljni. Zelo prav nam bi prišlo več možnosti za spoznavanje samega odra, saj je bila na začetku predvidena samo tonska vaja za glasbenike, plesalci smo si sicer naknadno izborili dodaten čas za pozicijsko vajo.

Dobro je bilo poskrbljeno tudi za zabavni program, en dan festivala smo imeli popolnoma prost in takrat smo odšli na ogled bližnjega

mesta Lübeck, ki je zelo slikovito mesto, polno ozkih ulic, znano predvsem po dobrem marcipanu. Ob večerih so bili vedno organizirani razni dogodki, kjer je bilo veliko priložnosti za druženje z ostalimi skupinami in navezovanje stikov in sklepanje novih prijateljstev. Organiziran je bil tudi družabni večer z družinami, pri katerih smo spali.

Za hrano in pijačo je bilo poskrbljeno, zajtrke smo imeli pri družinah, kosilo je bilo organizirano vsak dan ob isti uri v šolski menzi. Hrana je bila sicer solidna, a brez večjega presežka, za večerjo so, odvisno od dogovora, poskrbele družine ali organizatorji. Med in na nastopih je bilo vedno dobro poskrbljeno za dovolj vode.

Zaključek festivala je bil v samem središču Neustadta s skupinskim plesom z baklami pred večtisočglavo množico. Čakala nas je le še vožnja proti Sloveniji in tako smo v nedeljo, 4. avgusta proti večeru prispeli v Ljubljano.

Festival si vsekakor zasluži svoj sloves, saj celotno mesto z okolico živi in diha skupaj z udeleženci festivala, organizatorji pa se trudijo, da bi udeležencem bilo čim lepše. To jim dobro uspeva. Festival je v nas pustil krasen vtis, polno čudovitih spominov in številna nova prijateljstva.

Tadej Zadravec

Napoved prihajajočih dogodkov

AFS Ozara iz Kranja pripravlja razstavo noš v Qlandii Kranj od 7. do 27. oktobra 2019. Obljubljajo bogat program. 16. novembra 2019 organizirajo tradicionalno martinovanje v Domu krajanov na Primskovem. Cena vstopnic za folklorne skupine bo po akcijski ceni.

FS SAVA iz Kranja napoveduje obeležitev 70. obletnice delovanja v soboto 23. novembra 2019 ob 19 uri. Prireditev bo v Prešernovem gledališču Kranj.

Folklorne skupine Eygunychvan z ruske Kamčatke, ki prikazuje plese ljudstva Koryak, je na mednarodnem folklornem festivalu v italijanski Gorici avgusta 2019 osvojila nagrado občinstva (foto: mag. Janja Ravnikar)

AFS France Marolt v Nemčiji (foto: arhiv skupine)